

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 31/2009 vp

Hallituksen esitys laiksi toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 18 päivänä syyskuuta 2009 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmis-
televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen
laiksi toimeentulotuesta annetun lain muuttami-
sesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun
lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta
(HE 153/2009 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- asuntoneuvos Raimo Kärkkäinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- tutkija Jouko Karjalainen, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL).

Lisäksi Suomen Kuntaliitto on antanut kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöstä. Vuoden 2009 loppuun saakka voimassa olevaa säännöstä, jonka mukaan osa toimeentulotukea saavien ansiotuloista jätetään ottamatta huomioon tukea myönnettäessä, ehdo-

tetaan jatkettavaksi edelleen määräaikaisena vuoden 2010 loppuun saakka.

Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksessä ehdotetaan edelleen määräaikaisena jatkettavaksi vuonna 2002 alkanutta, alunperin kolmivuotiseksi säädettyä ko-
keilua toimeentulotuen ja ansiotulojen yhteen-
sovituksesta vuoden 2010 loppuun saakka. Ko-

keilun tarkoituksena on kannustaa työttömyys-
turvan piirissä olevia tai kokonaan tulottomia
toimeentulotuen saajia hakeutumaan työelä-
mään, vaikka ansiotulot jäisivät suhteellisen
vaatimattomiksi esimerkiksi työn osa-aikaisuuden tai lyhyen keston johdosta.

Etuoikeutetun tulon vaikutuksista on tehty seurantatutkimusta vain vuosina 2002—2004. Toimeentulotuen saajien tulojen havaittiin tuoloin lisääntyneen selvästi vähemmän kuin kokeilua aloitettaessa oletettiin. Vaikka kokeilun myönteisten vaikutusten on arvioitu myös vuoden 2004 jälkeen jääneen vähäisiksi, on kokeilu kuitenkin hyödyttänyt joitakin asiakkaita ja kunnille aiheutuneet lisäkustannukset ovat olleet vähäisiä.

Kuten esityksen perusteluissakin todetaan, kokeilu ei ole täyttänyt sille asetettuja odotuksia siinä mielessä, että etuoikeutetun tulon huomiotta jättämisellä ei ole ollut suuria kannustin- tai työllisyysvaikutuksia ja sillä on ollut vain vähäinen vaikutus ensi- ja viimesijaisten etuuksien keskinäiseen suhteeseen. Kokeilu on kuitenkin tuonut aikaisempaa selvemmin esille työtulojen ja sosiaaliturvan yhteensovittamisen ongelmat. Työtulot pienentävät sinänsä toimeentulotuen tarvetta, mutta samaan aikaan työtulojen aiheuttama työmarkkinatuen ja asumistuen pienentyminen lisäävät sitä. Yhteensovituksesta aiheutuu paitsi runsaasti hallinnollista lisätyötä myös suurta epävarmuutta asiakkaalle.

Valmisteltavana olevassa sosiaaliturvan uudistuksessa on tarkoitus kehittää perusturvaa siten, että eri elämäntilanteissa perusturvan taso on riittävä eikä aiheuta tarvetta turvautua viimesijaiseksi tarkoitettuun toimeentulotukeen. Kuten valiokunta on jo aiemmin todennut, uudistuksessa on syytä korostaa ennalta ehkäisevän toimeentulotuen merkitystä ja varmistaa toi-

meentulotuen perusosan riittävyys elinkustannusten kehityksen mukaisesti (StVM 18/2009 vp). Lisäksi eri etuuksien yhteensovituksesta nykyisin aiheutuvia ongelmia tulee vähentää. Koska hallituksen asettama sosiaaliturvan uudistusta selvittävä SATA-komitea ei ole tehnyt vielä lopullisia ehdotuksiaan, on kokeilun jatkaminen vuodella perusteltua.

Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota myös toimeentulotukihakemusten käsittelyaikoihin. Työllisyyden heikentyessä toimeentulotuen hakijoiden määrä on kuluvana vuonna nopeasti kasvanut, eikä erityisesti suurissa kaupungeissa uusia hakemuksia kyetä käsittelemään laissa säädettyssä määräajassa. Valiokunta korostaa, että toimeentulotuen viimesijaisuuden vuoksi on erityisen tärkeää, että asiakas saa toimeentulotukipäätöksen viivytyksettä. Toimeentulotukihakemusten käsittelyn resurssit on turvattava niin, ettei asiakkaan oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon vaarannu. Valiokunta tähdentää, että välttämättömästä toimeentulon turvasta on huolehdittava laissa säädetyllä tavalla myös taloudellisen taantuman aikana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

elsingissä 6 päivänä lokakuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Markku Pakkanen /kesk
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr	Päivi Räsänen /kd
	Risto Autio /kesk	Paula Sihto /kesk
	Arja Karhuvaara /kok	Satu Taiveaho /sd
	Anneli Kiljunen /sd	Lenita Toivakka /kok
	Jukka Mäkelä /kok	Erkki Virtanen /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.